

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologiæ Polemicæ Universæ

Pichler, Vitus

Augustæ Vindelicorum, Anno MDCCXIII.

§. 3. Quando Christus sit præsens? an extra usum? ubi de asservatione & adoratione panis Evcharistici.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39374

§. III.

*Quando Christus sit præsens in Eucharistia? An etiam extra usum?
Ubi de asservatione, & adoratione Panis Eucha-
ristici.*

12. Sciendum, Sectarios non esse contentos, quòd verba Consecrationis, *hoc est Corpus meum*, variè & multipliciter torqueant, ne cogantur admittere Transsubstantiationem (siquidem ducentas eorum diversas interpretationes à Lutheranis & Calvinistis excogitatas jam anno 1570. speciali libello vulgavit nonnemo) verùm etiam novum errorem sibi fabricare ex sequentibus Christi verbis, *accipite, manducate, bibite*, asserentes, Christi Corpus & Sanguinem non adesse extra usum, seu sine actuali manducatione, & bibitione. Quo autem determinato tempore Corpus & Sanguis Christi ponatur *Sacramentaliter* in hostia, variè divinant, & nullus certum tempus designare potest: quamvis enim aliqui dicant, Corpus Christi primum fieri præsens, dum actualiter comeditur, & deglutitur hostia, adeoque in gutture, vel etiam in ventriculo comedentis: alij tamen melioris apud ipsos notæ, uti Chemnitius & Gerardus, nolunt determinare ullum temporis instans, dictitantes, Christianam simplicitatem non debere esse sollicitam de momento, quo Christus incipiat esse præsens, cum illud sit inexplicabile, & nullo modo assignabile; sed ipsi sufficere, quòd ex institutione Christi cognoscat, Christum esse verè præsentem durante *actione Sacramentali*, quæ tres partes involvit, *consecrationem, distributionem, manducationem & bibitionem*. Gerardus hanc actionem extendit etiam ad communionem agrorum, si benedictus panis sine magna interposita mora ad eos deferatur. *Non igitur*, ait §. 194. *præsentiam Christi acceptam ferimus initio, nec medio, nec fini actionis Sacramentalis, multo minus soli pronuntiationi verborum, HOC EST CORPUS MEUM, minime pronuntiationi ultima Syllaba UM, sed toti actioni à Christo instituta, id est, consecrationi, distributioni, manducationi, quæ simul, & in uno instanti, peragi non possunt*. Econtra Catholici constanter docuerunt, pronuntiatà ultimà Syllabà verborum Consecrationis mox adesse Corpus & Sanguinem Christi, sive dein distribuatur & manducetur consecrata hostia statim, vel post aliquod tempus, vel reponatur in Sacratio, circumgestetur in Processionibus, vel proponatur adoranda in S. hierotheca. Quam repositionem, & circumgestationem, præsertim in festo Corporis Christi, extreme abominantur Sectarij, sicut

dia-

diabolus. Adorationem aliquam Christo in Evcharistia tempore actionis Sacramentalis deberi, non negat Gerardus §. 204. & dicit, *eum tunc interiori & aliqua etiam exteriori reverentia adorandum esse: nullo tamen modo adorari posse panem, ut faciunt Papistæ* (mentiris in collum tuum! nunquid enim negant Catholici adesse panem? quomodo igitur panem adorare!) & *extra actionem Sacramentalem in Processionibus, in plateis, dum portatur ad egros &c.* Rationem dat hanc, quia Christus extra actionem Sacramentalem totalem non est præsens *Sacramentaliter*. Quippe scire debes, Gerardum esse *Ubiquistam*, & sectari librum Concordiæ, ubi docetur, Christum etiam quoad humanitatem suam totam, adeoque etiam quoad corpus & animam, esse præsentem ubique (sicut ipsa Divinitas est) *personaliter*, adeoque etiam in pane & vino ante actionem Sacramentalem, quia humanitas Christi personaliter unita est Verbo Divino: *Sacramentaliter* tamen fit præsens per actionem Sacramentalem.

13. Dicendum 1. Corpus & Sanguis Christi in Evcharistia præsens est, quamprimum verba Consecrationis legitime sunt prolata, adeoque etiam extra usum, seu actualem distributionem & manducationem. Prob. 1. Verba Christi, *hoc est Corpus meum*, necessariò sunt vera pro illo instanti, quo sunt prolata, adeoque statim pro ultimo instanti prolationis: ergo quamprimum prolata sunt, adest Corpus & Sanguis Christi, secus enim verba

R. P. Pichler Theol. Polemica.

non essent vera. Neque Christus dixit, *hoc erit*, sed *EST Corpus meum*, de præsentem: neque addidit conditionem, *si manducabitis statim &c.* sed absolute dixit. Et quæso, si Apostoli nolissent manducare & bibere, quod Christus ipsis porrexit pronuntians illa verba, *hoc est Corpus meum*, vel tali casu fuisset sub illo pane aut speciebus Corpus Christi, vel non? Si fuisset; habemus intentum, nec ad præsentiam Corporis Christi requiritur actualis manducatio: si non fuisset, Christus falsum dixisset, quod repugnat.

Confirmatur 1. Verba Domini, *hoc est Corpus meum*, fuerunt prolata ante actualem manducationem, ut fatetur Gerardus §. 195. ergo Corpus Christi fuit in illa buccella ante actualem manducationem. 2. Christus porrigendo calicem expressè addidit particulam causalem *enim* Mat. 26. quæ indicat rationem & causam, cur biberint; quia nempe jam ante bibitionem erat Sanguis Christi: *Hic est ENIM Sanguis meus*. 3. Cibus est cibus, sive manducetur statim, sive post aliquod tempus, sive nunquam: ergo panis Evcharisticus, qui est Christus sub specie panis, est & manet panis anima, sive manducetur statim, sive post aliquod tempus, sive fortè nunquam, ut per accidens fieri potest. 4. Si Corpus Christi fit primum præsens in actuali manducatione, tunc Sacramentum conficit non Sacerdos, sed manducans: quod est præposterum. 5. Vel Corpus Christi fit præsens, quando ponitur ultima pars *Actionis*

Dddd 2

Sacra-

Sacramentalis, scilicet manducatio? & sic falsum est, quod praesens sit tempore totius actionis Sacramentalis: vel quando successivè ponuntur omnes ejus partes? (simul enim non ponuntur consecratio, distributio, & manducatio) atque sic Christus successivè ponitur & formatur, ferè sicut embrio in utero matris: quod absurdissimum est. 6. Vel tempore illo intermedio, quod intercedit inter consecrationem & manducationem (subinde factis non abile intercedere potest, praesertim quando Coena deservitur ad aedes agrori) Corpus Christi est praesens, vel non? Si est: ergo Sacramentum Eucharistiae est permanens saltem aliquo tempore, & sic est extra usum, nec consistit in ipso usu, ut contendunt Adversarij: si non est praesens: ergo non in tota actione Sacramentali, sed solum in ultima ejus parte est praesens: quod iterum est contra ipsos.

14. Respondet Gerardus, has esse argu-
tias, quibus moveri non debeat Christi-
ana simplicitas, etiamsi explicare &
capere nequeat, quo tempore incipiat
Corpus Christi esse praesens in hoc
Sacramento, cum Christus in Coena
sit praesens sicut illocaliter, ita *intem-
poraliter*. Sed quid est hoc aliud,
quam fateri, se non posse solvere ar-
gumentum? Cur igitur non candidè
& apertè fatetur, quod res est? Quid
est hoc aliud, quam admittere chyma-
ras? Cum juxta Philosophos evidens
sit, nullam creaturam posse existere *illo-
caliter & intemporaliter*, ut ita cum

Gerardo loquar, seu sine loco & sine
tempore.

Prob. 2. ex perpetua Traditione &
sensu Ecclesiae, ac ejusdem praxi; sem-
per enim sacerdos in Missa statim post
verba Consecrationis prolata adorare
hostiam, & populo adorandam ele-
vare consuevit: de quo usu jam lo-
quitur S. Dionys. Areop. Eccl. Hie-
rarch. c. 3. *Pontifex cum Divina mu-
nera laude prosecutus fuerit, sacro-
sancta & augustissima mysteria con-
ficit, & que antè laudaverat, vene-
randis operibus & abdita signis, in con-
spellum agit, Divinaque munera o-
stendit.* Deinde summi Pontifices so-
lici sunt hostiam consecratam mittere
alijs Episcopis in signum pacis & com-
munionis, ut habet S. Irenaeus e-
pist. ad Victorem P. Et teste Evagrio
Hist. Eccl. l. 4. c. 36. *Vetus fuit con-
suetudo Constantinopoli, ut si quando
multa particula puri & immaculati
Corporis Christi superessent, pueri im-
puberes accerferentur, easque man-
ducarent.* Ubi simul ingens narrat mi-
raculum, cum puero Hebræo factum,
qui cum Catholicis pueris sacras micas
absumpserat. Item communis Docto-
rum Ecclesiae sententia semper fuit,
quod Sacramentum Eucharistiae ab alijs
Sacramentis differat etiam in hoc, quod
cetera consistant in usu & actuali con-
secratione, Eucharistia vero sit perma-
nens, & detur etiam extra actualem u-
sum. *Infantibus igitur, ait Cyrill.
Alex. ep. ad Calosyrium Episc. apud
Canis. dicentes, mysticam benedictio-
nem a sanctificatione cessare, si qua re-
liquia remanserint ejus in diem subse-
quent-*

- quentem &c. Demum ex S. Greg. Nyssen. serm. Catechet. de transmut. Dominici Corporis dicit Euthym. in Panoplia tit. 21. *Sic etiam hic panis, ut ait Apostolus, per verbum DEI & orationem sanctificatur, NON QUIA COMEDITUR, eo progrediens, ut Verbi (Christi) Corpus evadat, sed statim per verbum in Corpus mutatur, ut dictum est, quoniam hoc est Corpus meum. Quid efficacius in rem nostram dici possit?*
15. Dicendum 2. Sacramentum Evcharistie, seu panis consecratus, recte reponitur & asservatur in Sacratio, Hieraetheca, Ciborio &c. scilicet ut vel in promptu sit ad communicandos moribundos, vel ut Christus in humanitate sua presens, visitatus, honoratus, & invocatus solatio nobis sit & auxilio. Probatur 1. ex perpetua praxi Ecclesie, cujus nescitur initium. Jam tempore Apostolorum scripsit Clemens l. 8. Const. Apost. ut citat Glos. epist. aet Victoriam Papam à S. Irenæo scripta: *P. s. quam omnes communicaverint, inferant Diaconi reliquias, que supersunt, in pasphorion.* Prob. 2. Sacramentum Evcharistie est quid permanens, & datur etiam extra usum, ut vidimus in conclusione præcedente, ac insuper asservatur ob honestissimos & optimos fines, quos paulò antè indicavi, nec est prohibitum à Scriptura aut à Christo: ergo rectè asservatur.
16. Dicendum 3. Christus in Evcharistia rectè adoratur, & publicè in Processionibus circumgestatur inter publicos honores & applausus, atque in-

ter varia venerationis signa, uti sunt genuflexio, tussio pectoris, sonitus campanarum, scloporum, & accensa lumina &c. Prob. 1. ex Scriptura, quæ sic jubet: *Dominum Deum tuum adorabis.* Matth. 4. sed Christus, in Evcharistia existens, est Deus noster: ergo. Prob. 2. ex perpetua praxi Ecclesie, Christum in Evcharistia sem adorantis, uti partim vidimus, partim nunc audiamus ex PP. testimonijs. S. Chrylost. hom. 24. in 1. Cor. ait: *Hoc corpus, etiam jacens in prasepi, reveriti sunt Magi &c. Tu autem non in prasepi vides, sed in altari &c. Nos ergo longè majorem, quàm illi barbari, ostendamus reverentiam.* S. August. in Pl. 98. *Nemo autem illam carnem manducat, nisi PRIUS adorerit. Non solum non peccamus adorando, sed peccamus non adorando.* Prob. 3. specialiter quoad Processiones & solemnitates publicas; quia sic rudiores faciliùs & meliùs discunt præsentiam realem Christi in hoc Sacramento, sicut alia mysteria v. g. Passionis, Redemptionis, Ascensionis Christi &c. meliùs addiscunt ex festis, processionibus, & apparatu his mysterijs accommodato. Confirmatur. Habetur in Scriptura 2. Reg. 6. & 7. ac 3. Reg. 8. &c. placuisse Deo circumgestationem Arce: an igitur non magis placeat adoratio & venerabunda circumgestatio hujus Divinissimi Sacramenti, in quo lateret Corpus vivum Christi Divinitati hypostaticè unitum?

Quæres. An totum Sacramentum Evcharistie (quod constat ex Corpore &c. Christi & speciebus panis &c.) ado-

randum sit, & quomodo? R. 1. Christus totus, in Eucharistia præsens, est adorandus latria per modum unius suppositi. Et hoc non negant Adversarij, qui aliquam adorationem Christo debere fatentur. R. 2. Totum hoc Sacramentum, quatenus nempe tam Corpus & Sanguis Christi quam species panis & vini apprehenduntur ut unum quid, rectè adoratur (serè sicut Christus in terris adhuc existens adorabatur in & cum vestibus) sed diversa ratione; nam Corpus & Sanguis Christi seu ipse Christus adoratur per & propter se, propriè, absolutè, & quidem cultu latria: species verò, si præcisivè considerentur, adorantur impropiè, respectivè, propter Christum aliquo modo ipsis unitum, & eo ipso non cultu latria, sed alio minore, religioso tamen; serè sicut diximus colendas esse Reliquias tactu Christi sacras, vel Imagines Christi: implicat enim, ut cultus respectivus sit cultus latria, quia cultus respectivus est, qui debetur alicui propter alterum, quod respicit: ergo eo ipso non desertur tanquam primo rerum omnium principio, quod est solus DEUS.

18. Ob. 1. Cùm Christus hoc Sacramentum instituit, *accepit panem, benedixit, deditque Discipulis suis, & ait: accipite & comedite, hoc est Corpus meum.* Mat. 16. v. 26. *Hoc facite in meam commemorationem.* Luc. 22. v. 19. ergo Christus instituit in eum finem, ut statim sequatur manducatio, & sine ea non voluit esse præsens. Constat: Christus pronuntiavit verba, *hoc est Corpus meum,*

inter actualem manducationem: ergo Corpus Christi non fuit præsens extra actualem manducationem. R. 1. retorquendo argumentum: in cit. c. & v. 26. additur etiam, *fregit*, quod obficiens nequiter dissimulat: ergo Christus non est præsens, nisi panis frangatur; quod contra Lutheranos acriter urgent Calvinistæ: Gerardus autem ipsis respondet, fractionem non esse ceremoniam necessariam, sed arbitrariam. At contra: distributio & manducatio non sunt arbitrariae, quia Christus *dedit* hunc panem *manducandum*, quando instituit hoc Sacramentum: atqui etiam *fregit*: ergo. Unde

R. 2. & adverto, discrimen esse faciendum inter ea, quæ spectant ad essentiam, & quæ ad usum hujus Sacramenti: ad essentiam spectat consecratio materiae aptæ, quia prolatis verbis, *hoc est Corpus meum*, mox ponitur Corpus Christi sub speciebus panis, ut vidimus supra, in quo consistit essentia hujus Sacramenti. Ad usum spectat manducatio, quia institutum est ad refectionem animæ per modum & symbolizationem cibi. Sicut igitur cibus materialis est cibus, etiamsi illum non statim vel etiam nunquam manducemus, ita etiam iste cibus spiritalis est talis etiam extra usum actualis manducationis. Quamvis enim Christus hunc cibum instituerit ad hoc, ut manducetur, non tamen præcepit, ut statim, dum actualiter consecratur, manducetur, multò minus præcepit, ut statim absumatur totus, & omnes particule; igitur satis sit vo-

lua-

luntati Christi, si reliquæ hostiæ, quæ interim asservantur vel pro moribundis, vel ut publicæ venerationi exponantur &c. post aliquod tempus manducantur. Imò etiam si Christus præcepisset statim omnes hostias absumi, non tamen sequeretur, quòd præsens non esset ante absorptionem. Dein à Lutheranis libenter scirem, quantum temporis spatium intercedere debeat inter consecrationem & manducationem? an quadrans, an media hora, an integra hora? Si integra hora non est spatium nimium, cur admitti nequeat sesquihora, si hæc, cur non duæ integræ horæ, si ista, cur non medius, & integer dies? Quidquid determinaverint, gratis, arbitrariè, & sine Scriptura determinant.

Ad Confir. N. A. quamvis enim ordo verborum Scripturæ sit talis, ut simul videantur esse prolata verba, & manducatio secuta, tamen id nec ab Adversarijs observatur, imò observari nequit, & ipsimet, uti Gerardus, non negant, verba prius à Christo fuisse prolata. Adde, quòd Christus non fuerit alligatus ad verba, licet probabiliter iisdem consecraverit, quibus modò consecratur juxta ejus voluntatem. Certè si ordo verborum strictè deberet attendi, sequeretur, Apostolos bibisse vinum non consecratum; quia S. Marcus sic recitat historiam: *Accepto calice gratias agens dedit eis, & biberunt ex eo omnes, & ait illis: hic est Sanguis meus &c.*

19. Ob. 2. Omne Sacramentum consistit in usu; ergo etiam Sacramentum Evcharistiæ, quia etiam institutum est

ad hoc, ut per ejus usum sanctificemur. Ant. patet ex inductione Baptismi, qui consistit in actione transeunte, scilicet in actuali ablutione, qua finita simul cessat Sacramentum. R. N. Ant. inductio de Baptismo est argumentatio à particulari ad universale. Et pari jure inferam: ergo etiam in Evcharistia pro materia debet assignari aqua, quia omne Sacramentum, ut patet in Baptismo, pro materia habet aquam. Quòd Evcharistia habeat aliquid speciale, & detur etiam extra usum, atque sit permanens, satis ostensum est. Etiam si, quando conficitur, distribuitur, & sumitur, interveniat aliqua actio, tamen permanet etiam extrahas actiones. Quis unquam Evcharistiam vel Corpus Domini vocavit consecrationem, distributionem, manducationem, quæ sunt actiones transeuntes? Bene tamen à Patribus vocatur cibus, panis, quæ sonant aliquid permanens. *Cibus a nobis vocatur Evcharistia*, ait Justinus M. Apol. 2. *Panis (post consecrationem) est Evcharistia, ex duabus rebus constans, terrena & celesti.* Irenæus l. 4. c. 34.

Ob. 3. Asservatio, circumgestatio, adoratio Evcharistiæ pugnant cum prima institutione quia Christus instituens post consecrationem *dedit, & dixit, accipite, manducate, bibite*, non verò *dixit, asservate, circumgestate, adorate* &c. vel *manducate post longum tempus*. R. 1. retorq. argum. Christus etiam lavit pedes Discipulorum, & dixit: *Exemplum dedi vobis, ut, quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.* Joan. 13. Deinde etiam *fregit*

fregit panem. Mat. 26. ergo etiam requiritur lotio pedum, & fractio panis, nec sine his erit tota actio Sacramentalis, consequenter nec præsens Corpus Christi. R. 2. N. A. quamvis enim dixerit Christus, *manducate &c.* non tamen dicit, *manducate statim totum*, neque dicit conditionatè, *si non manducetis, non est Corpus meum*, sed absolutè, *hoc est Corpus meum*, abstrahendo, utrum totus panis consecratus statim, vel post aliquod tempus absumatur, vel aliqua particula aliquamdiu asservatur, adorantur &c. Adorationem non negat

Gerardus deberi Christo tempore actionis Sacramentalis, non obstante, quòd Christus non dixerit, *adorate*. De asservatione Eucharistiae jam tertio sæculo sic scripsit Tertull. *Accepto Corpore Domini, & reservato, utrumque salvum est, & participatio Sacrificij, & executio Officij.* l. de Orat. in fine. En! Eucharistia & Sacramentum, quia sumebatur, & Sacrificium esse jam olim credebatur, & sub una specie asservabatur, *reservato corpore*. Unde sic

§. IV.

Impugnantur specialiter Lutherani UBIQUISTÆ.

21. Sciendum 1. Lutherum, cum ejus antea discipuli Zwinglius & Oecolampadius realem Corporis Christi in Cœna præsentiam oppugnarent, ijs velut scutum Ajacis objecisse *Omnipræsentiam* Corporis Christi, unionemque Hypostaticam duarum naturarum, & docuisse, etiam *Humanitatem* Christi esse in omni loco. Successu temporis & Lutherus, & alij ejus assidue de hac ubiuitate Christi secundum Humanitatem penitus siluere, Philippo Melancthone hæc doctrinam potissimum supprimentem: quare etiam nihil de ea insertum Augustanæ Confessioni, nec Apologiæ ejusdem legimus. Post mortem Philippi audentior factus Brenzcius eam rursus & quidem aperte defendit: secuti sunt Schmidelinus, Andreas Musculus, Martinus Chemnitius,

& postmodum alij plures, sed non eodem omnes modo: alij enim ubiuitatem Humanitatis Christi admiserunt in statu tam *Exinanitionis* seu *Humiliationis*, ut loquantur, quam *Exaltationis* & Gloriæ, nimirum postquam Christus ascendit in cœlum, & ad dexteram Patris sedere coepit, negantes, Humanitatem Christi fuisse ubique ante Resurrectionem & Ascensionem, quem statum *Exinanitionis* vocant & Humiliationis. His omnibus opposuit se magna aliorum Lutheranorum pars, & utrinque magnis studijs diu multumque acriter dimicatum. Quam discordiam ut componeret Elector Saxoniae anno 1575. 12. Maji senos Ubiuitatis Didascalos, nempe Schmidelinum, Chemnitium, Musculum, Selnece-

nece-